

Retorik C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Retorikkens emne er produktion og vurdering af hensigtsbestemte ytringer set i forhold til deres kommunikationssituation. Retorik er et kulturfag, som bygger videre på en klassisk vestlig tradition for undervisning i tekstproduktion, i nyeste tid videreført med studiet af offentlig argumentation og formidling. Retorikfaget er karakteriseret ved sit integrerede arbejde med teori og praksis. Faget er analytisk, produktivt og normativt, idet dets teori i vid udstrækning handler om god praksis, dvs. opstiller kriterier for, hvordan man kan vurdere kvaliteten og effekten af argumenterende og formidlende ytringer. Faget har fokus på, hvilke arbejdsmetoder man kan bruge for at producere hensigtsmæssige ytringer. Fagets hovedaktiviteter er tilegnelse af retorisk teori og tankegang, arbejde med retorisk praksis og studium af autentiske mundtlige og skriftlige ytringer.

1.2. Formål

Retorik C er et dannelsesfag. Gennem kundskab, viden og bevidsthed om sprogets funktioner og situationsbestemthed erhverver eleverne kompetence i retorisk praksis. Faget har fokus på retorisk medborgerskab forstået som elevens evne til at deltage kritisk, kvalificeret og aktivt i et demokratisk samfund og bidrage til udvikling og forandringer såvel nationalt som globalt.

Retorik C er et studieforberedende fag. Ved at arbejde med retorikfagets metoder opnår eleverne bevidsthed om den akademiske arbejdsproces og får erfaring med forskellige arbejdsformer på såvel det særfaglige som det tværfaglige niveau. Derved styrkes deres muligheder for at arbejde selvstændigt, for at samarbejde, for at opsøge viden og dermed for at gennemføre en videregående uddannelse.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne producere og vurdere mundtlige og skriftlige argumenterende og formidlende ytringer, der er udformet retorisk hensigtsmæssigt og sprogligt kvalitetsbevidst i forhold til deres genre og kommunikationssituation, og de skal kunne anlægge en retorisk betragtning på autentiske argumenterende og formidlende ytringer. Herunder skal de kunne:

- bruge grundlæggende retoriske begreber om produktion, reception og analyse af autentiske ytringer
- argumentere for et standpunkt på en måde, der er egnet til at overbevise
- formidle faglig viden på en måde, der er egnet til at interessere og oplyse
- foretage retorisk kritik, dvs. analysere og vurdere kvaliteten og effekten af autentiske ytringer
- give konstruktive ændringsforslag til autentiske ytringer
- demonstrere viden om og reflektere over fagets identitet og metoder
- forstå de funktioner og den indflydelse, som ytringer kan have i relation til demokratiet og udøvelse af demokratisk medborgerskab.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber. Kernestoffet er autentiske, ikke-fiktive, mundtlige og skriftlige ytringer med argumenterende eller formidlende funktion.

I arbejdet med ytringer fokuseres der på:

- kommunikationssituationens dele, herunder afsender, modtager og kontekst
- funktion, genre og hensigtsmæssighed
- retorisk argumentation
- retorikkens appelformer: logos, etos og patos
- retorikkens forarbejdningsfaser: inventio, dispositio, elocutio, memoria og actio
- principper for rationel planlægning og arbejdsproces i udarbejdningen af mundtlige og skriftlige ytringer
- principper for konstruktiv kritik.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke være i stand til at opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal perspektivere og uddybe kernestoffet, blandt andet i samspil med andre fag.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 100-200 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen er et kontinuerligt samspil mellem, at eleverne studerer autentiske eksempler på mundtlige og skriftlige ytringer, at de studerer retorisk teori, og at de selv kommunikerer i forskellige situationer og får konstruktiv kritik. I undervisningen lærer eleverne at imitere god retorisk praksis. Undervisningen lader i vid udstrækning indføring i retorisk teori og tankegang bygge på retoriske øvelser og på elevernes praktiske erfaringer.

Undervisningen tager udgangspunkt i elevernes forskellige forudsætninger ved at være differentieret, både med hensyn til typer af praktiske øvelser og med hensyn til mål med de enkelte praktiske øvelser. Den vægter fagets praktiske og teoretiske sider ligeligt og integrerer fagets mundtlige og skriftlige sider og vægter dem ligeligt.

Undervisningen fokuserer i arbejdet med konstruktiv kritik på de kvaliteter og muligheder for forbedring, der ligger i elevernes foreløbige og færdige ytringer.

Undervisningen skal give elevernes en bevidsthed om forskellige traditioner for erkendelse og viden som forberedelse på at foretage et selvstændigt og modent uddannelses- og karrierevalg.

3.2. Arbejdsformer

Centralt i retorikundervisningen står arbejdet med elevernes mundtlige og skriftlige ytringer efterfulgt af konstruktiv kritik. Som en del af arbejdet med elevens ytring anvendes idégenereringsværktøjer.

I løbet af undervisningen reflekterer eleverne over mindst én egenproduceret mundtlig eller skriftlig ytring anvendt i undervisningen eller i andre sammenhænge. Refleksionen kan være mundtlig eller skriftlig og skal indeholde en beskrivelse af kommunikationssituation, planlægning, arbejdsproces og modtagernes reception af ytringen.

Det mundtlige og skriftlige arbejde planlægges, så der er progression og sammenhæng med mundtligt og skriftligt arbejde i de øvrige fag. Elevernes erfaring med at udtrykke sig i andre fag inddrages i undervisningen, og eleverne skal gøres bevidste om, at de genrer, de skal udtrykke sig i, er autentiske på samme måde som de ytringer, de møder i andre fag. Hovedparten af ytringerne skal produceres i undervisningstiden.

Under lærerens vejledning samler den enkelte elev sine producerede ytringer i en undervisningsportfolio, som indeholder: udkast og manuskripter til mundtlige og skriftlige ytringer, skriftlige kritikker, mindst én refleksion over egenproduceret ytring samt besvarelser af teoretiske og praktiske opgaver, som har været stillet i undervisningen. Undervisningsportfolioen indgår i den løbende evaluering af elevens standpunkt.

Prøveportfolio

Inden undervisningens afslutning afleverer eleven en prøveportfolio, som består af tre afrundede ytringer samt en tilhørende kort beskrivelse af hver enkelt ytrings kommunikationssituation. De tre ytringer udvælges i samarbejde med læreren. Ytringerne i prøveportfolioen skal dække det mundtlige, det skriftlige, det formidlende og det argumenterende.

3.3. It

Retorik C bidrager til elevernes digitale dannelse ved i den daglige undervisning at arbejde med digitale ytringer, elevernes etos og internettet som digitalt fællesskab. Det receptive og produktive arbejde med ytringer i digitale fællesskaber lærer eleverne at forholde sig kritisk-analytisk, ansvarligt og reflekteret til de digitale medier og deres anvendelsesmuligheder. I arbejdet med internettets forskellige funktioner og kommunikationssituationer lærer eleverne at udvikle deres etos.

3.4. Samspil med andre fag

Retorik C er omfattet af det generelle krav om samspil mellem fagene og indgår i fagligt samspil i overensstemmelse med de regler, der gælder for disse forløb. Sammenhængen til andre fag kan etableres på et indholdsmæssigt så vel som på et formmæssigt plan. Dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil i studieretningen eller fagpakken. I undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag. Retorik C styrker elevernes formidlingskompetencer og metodebevidsthed, udvikler elevernes kritisk analytiske sans og demokratiske bevidsthed, og styrker derfor andre fags arbejde med elevernes almene dannelse.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Evaluering gennemføres undervejs i undervisningsforløbet med henblik på at give lærer og elev viden om elevens faglige udvikling og videre fokus. De enkelte forløb evalueres for eksempel ved, at eleverne:

- fremlægger mundtlige ytringer
- fremlægger skriftlige ytringer
- giver konstruktiv kritik
- modtager konstruktiv kritik
- organiserer deres mundtlige og skriftlige produktioner i hver deres undervisningsportfolio.

4.2 Prøveformer

Der afholdes en individuel, mundtlig prøve med forberedelsestid. Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

Prøvematerialet består af én ytring fra elevens prøveportfolio udvalgt i samarbejde mellem eleven og læreren inden undervisningens afslutning samt en opgave, der består af en ukendt mundtlig eller skriftlig autentisk ytring ledsaget af en kort beskrivelse af ytringens kommunikationssituation. Det ukendte materiale har et omfang på højst to normalsider a 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum) eller højst fire minutters afspillet tekst.

Prøvematerialet vælges af eksaminator og sendes til censor forud for prøvens afholdelse, herunder elevens prøveportfolio. Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen dække de relevante faglige mål, kernestoffet og det supplerende stof. Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold.

Ved prøvens begyndelse trækker eksaminanden til den teoretiske del af prøven en opgave, som består af en ukendt ytring, og får til den praktiske del af prøven udleveret den valgte ytring samt en beskrivelse af en ny kommunikationssituation udformet af læreren.

Prøven består af to dele:

- 1) En *teoretisk del*, hvor der stilles spørgsmål til en ukendt mundtlig eller skriftlig autentisk ytring, som er parallel til ytringer, som eksaminanden har beskæftiget sig med i undervisningen. Eksaminanden skal tage stilling til højst tre retoriske aspekter af ytringen. På grundlag af eksaminandens mundtlige oplæg på ca. fem minutter former eksaminationen sig videre som en faglig samtale om den trukne ytring.
- 2) En *praktisk del*, hvor eksaminanden skal redegøre for og begrunde sine retoriske overvejelser ved en bearbejdning af den valgte ytring fra eksaminandens prøveportfolio, så den passer til den nye kommunikationssituation formuleret af eksaminator. Den nye kommunikationssituation skal være af argumenterende eller formidlende art. Eksaminanden skal ikke udforme en hel ytring, men formulere en begyndelse. På grundlag af eksaminandens begrundelse for sine retoriske overvejelser ved bearbejdningen på ca. fem minutter former eksaminationen sig videre som en faglig samtale om bearbejdningen.

Eksaminationstiden fordeles ligeligt mellem den teoretiske og den praktiske prøve.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved bedømmelsen af *den teoretiske præstation* lægges vægt på, at eksaminanden kan:

- foretage en retorisk analyse og vurdering af en ytring i en kommunikationssituation
- kommentere ytringen i relation til retorikkens rolle i demokratiet
- bruge retorikkens begrebsapparat hensigtsmæssigt
- levere en mundtlig fremlæggelse og indgå i dialog på en måde, der er klar og sprogligt hensigtsmæssig.

Ved bedømmelsen af *den praktiske præstation* lægges vægt på, at eksaminanden kan:

- redegøre for og begrunde retoriske overvejelser ved en bearbejdning af en ytring
- konkret formulere en hensigtsmæssig begyndelse
- bruge retorikkens begrebsapparat hensigtsmæssigt
- levere en mundtlig fremlæggelse og indgå i dialog på en måde, der er klar og sprogligt hensigtsmæssig.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af den teoretiske og den praktiske delprøve. De to delpræstationer vægtes ligeligt.